Päähaku, taloustieteen kandiohjelma

Valintakoe 22.5.2017

Kirjoita henkilö- ja yhteystietosi tekstaamalla.
Kirjoita nimesi latinalaisilla kirjaimilla (abcd...), älä esimerkiksi kyrillisillä kirjaimilla (абгд...).
Jos sinulla ei ole suomalaista henkilötunnusta, kirjoita sen asemasta syntymäaikasi.

Sukunimi	
Kaikki etunimet	
Henkilötunnus	
Sähköpostiosoite	
Puhelinnumero	

Tarkista sivunumeroiden avulla, että olet saanut kaikki sivut.
Kirjoita nimesi ja henkilötunnuksesi jokaiselle sivulle, vaikka et ko. sivun tehtävään vastaisikaan.
Kirjoita alla olevaan laatikkoon nimikirjoituksesi merkkinä siitä, että olet tarkistanut edellä mainitut asiat.

Nimikirjoitus	

Jos haluat, että tehtäviin kirjoittamasi vastaukset arvostellaan, jätä alla oleva laatikko tyhjäksi.
Jos haluat, että tehtäviin kirjoittamiasi vastauksia ei arvostella, kirjoita alla olevaan laatikkoon teksti "*Haluan, että vastauksiani ei arvostella*". Tässä tapauksessa saat vastauksistasi nolla pistettä.

Arvostelusta luopuminen	

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Tämä sivu on yliopiston merkintöjä varten. Älä tee tälle sivulle omia merkintöjäsi.

TAL 1234

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Tehtävä 1

Tarkastele tiiviisti seuraavia

a) Pääministeri Sipilän hallituksen finanssipolitiikan linja. (3p)

b) Fiskaalinen devalvaatio ja verotuksen rakenne. (2p)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Tehtävä 2

Minkälaisiksi valtiovarainministeriö arvioi Brexitin taloudelliset vaikutukset? (5p)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Tehtävä 3

Esitä yhteenveto kansainvälisistä talousnäkymistä. (5p)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Tehtävä 4

a) Esitä yhteenveto työllisyyden merkityksestä julkiselle taloudella. Hyödynnä liitettä I. (3p)

b) Olkoon

Väestö	5 000 000
Työikäinen väestö	4 500 000
Työvoimaosuus	0,6
Työttömien määrä	300 000

Laske työvoiman määrä, työllisten määrä ja työttömyysaste. (2p)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Tehtävä 5

a) Tarkastele julkisen talouden kestävyyttä pitkällä aikavälillä. Hyödynnä liitettä I. (2p)

b) Oliko kansalaisaloite "Työeläkeindeksin palauttaminen palkkatasoindeksiksi" sopusoinnussa valtiovarainministeriön kestävyystavoitteen kanssa? Kansalaisaloitteen sisältö ja perustelut liitteessä II. (3p)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Tehtävä 6

Seuraavassa tilastossa tarkastellaan Suomen ja kolmen muun eurooppalaisen maan taloutta vuonna 2015 erilaisten tunnuslukujen valossa.

a) Vertaile tunnuslukujen valossa Suomen tilannetta maihin A, B ja C. (2p)

b) Mitkä maat voisivat olla kyseessä? (1p)

c) Esitä tunnuslukujen pohjalta perusteltu kehityssuunnitelma Suomen päättäjille. Millaisia toimenpiteitä suosittelet? (2p)

Tunnusluku	Suomi	A	B	C
BKT:n kasvu (%)	0,5	4,1	1,7	0,8
Veroaste (% BKT:sta)	44	43	37,5	42
Julkisyhteisöjen velka (% BKT:sta)	63,1	43,4	71,2	132,7
Inflaatio (%)	-0,2	0,7	0,1	0,1
Työttömyys (%)	8,7	8,0	5,0	12,7
Työvoima-aste (%)	72,9	80,5	78	60,5
Eläkeikäiset (% väestöstä)	14,9	14,5	15,4	15,2

Lähde:Tilastokeskus ja Eurostat 11.4.2017.

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Mallivastaukset taloustiede 2017

Tehtävä 1 a)

Pääministeri Sipilän finanssipoliittista linjaa käsitellään ennakkolukemisena olleessa Taloudellisessa katsauksessa (s. 25 – 26). Pääministeri Sipilän hallitus on asettanut tavoitteeksi, että julkisen talouden velkaantuminen suhteessa BKT:hen taittuu vaalikauden loppuun mennessä ja velaksi eläminen loppuu v. 2021. Velkatavoitteen rinnalle ja konkretisoimiseksi hallitus on asettanut julkisen talouden rahoitusasemalle tavoitteet, jotka koskevat yhtäältä valtion, paikallishallinnon ja sosiaaliturvarahastojen rahoitusasemaa hallituskaudella ja toisaalta julkisyhteisöjen yhteenlaskettua rakenteellista rahoitusasemaa keskipitkällä aikavälillä. Jos tavoitteet saavutetaan, julkisyhteisöjen rahoitusaseman pitäisi lähes tasapainottua hallituskaudella. Keinoja ovat välittömät säästöt, julkisen hallinnon ja palvelutuotannon tehostaminen sekä toimet talouden kasvun edellytysten vahvistamiseksi.

Finanssipoliittisten tavoitteiden lisäksi hallitus on asettanut tavoitteeksi, että työllisyysaste nousee 72 prosenttiin ja työllisten määrä kasvaa 110 000 hengellä hallituskaudella.

Hallitusohjelman mukaiset välittömät säästöt on kirjattu valtiontalouden kehyksiin ja ne ovat mukana valtion talousarviossa. Säästöjen myötä 10 mrd. euron toimenpidekokonaisuudesta on koossa noin 4 mrd. Loput 6 mrd. lepää julkisen taloutta vahvistavien ja työllisyyttä lisäävien rakenneuudistusten varassa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelu etenee suunnitellusti. Se sekä muut toimet julkisen hallinnon uudistamiseksi voivat onnistuessaan vahvistaa julkista taloutta 4 mrd., mutta vasta pitkällä aikavälillä. Maltilliset palkkaratkaisut, kilpailukykysopimus ja siihen kytkeytyvä verotuksen keveneminen tukevat työllisyyttä ja talouden kasvua. Valtio tukee kasvua myös investoinnein.

Korkea työllisyys ja tuottavuus ovat oleellisia talouden kasvun ja julkisen talouden vakauden kannalta. Hallitus päätti vuoden 2017 talousarviota koskevissa neuvotteluissaan uusista työllisyyttä ja kasvua tukevista toimista. Päätettyjen uudistusten jälkeenkin työllisyyden ja tuottavuuden kasvun tielle jää esteitä ja kitkatekijöitä, jotka täytyy poistaa.

Hyvä vastaus on tiivis, mutta tuo esille myös joitakin keskeisiä vuosilukuja ja numerotietoja ennakkotekstistä.

Tehtävä 1 b)

Fiskaalista devalvaatiota ja verotuksen rakennetta käsitellään aineistossa Suomen Julkisen talouden näkymät ja haasteet (s. 28). Devalvaatiolla eli valuutan ulkoisen arvon heikennyksellä tavoitellaan kansainvälisen kilpailukyvyn paranemista. Kelluvan yhteisvaluutan (Euro) tilanteessa tavanomainen devalvaatio ei ole mahdollinen, joten kilpailukykyongelmien ratkaisuun voidaan pyrkiä ns. sisäisellä devalvaatiolla laskemalla palkkojen ja/tai työn

sivukuluja. Fiskaalisessa devalvaatiossa kilpailukyvyn parantamista tavoitellaan valtion finanssipoliittisin keinoin, joista verotus on tärkein. Verotuksen rakennetta voidaan muuttaa siten, että palkkojen sivukulujen lasku rahoitetaan arvonlisäveron nostolla.

Viime vuonna solmittu kilpailukykysopimus muistuttaa fiskaalista devalvaatiota. Kilpailukykysopimuksessa työantajien sivukulujen rahoitus perustuu kuitenkin julkiselle sektorille syntyviin säästöihin sekä alkuvaiheessa velanottoon ennen kuin työllisyyden paranemisen odotetaan vahvistavan julkistaloutta. Tällaista menettelyä voi pitää jossain määrin perusteltuna, sillä Suomen kokonaisveroasteen suhteellisen korkea ja erityisesti työn teettämisen ja tekemisen verotus on kireää.

Hallitus on sitoutunut siihen, että kokonaisveroaste ei nouse vaalikaudella. Hallituksen aloittaessa vuonna 2015 veroaste oli 44,1 %, kun se tuoreimman valtiovarainministeriön ennusteen mukaan laskee kilpailukykysopimuksen seurauksena alle 43 prosenttiin vuonna 2018 Kokonaisveroasteen laskun tuoma vara voitaisiin hyödyntää korottamalla maltillisesti välillistä verotusta, mikäli muut julkista taloutta kohentavat toimet jäävät riittämättömiksi.

Mahdolliset välillisen verotuksen korotukset tulisi toteuttaa ottaen huomioon verotuksen rakenteen kehittämistarpeet. Suomen tapauksessa kulutuksen verotus on jo kireää, mutta alennettujenarvonlisäverokantojen kautta tietyille hyödykeryhmille annettava verotuki vääristää kulutusta ja tuotantoa. Taloustieteessä suositus on soveltaa yhtenäistä verokantaa kaikkiin hyödykkeisiin. Alennetut verokannat tulisi siten palauttaa normaaleiksi.

Hyvässä vastauksessa ymmärretään fiskaalisen verotuksen käsite ja välillisen verotuksen ja palkkaverotuksen välinen suhde (verotuksen rakenne).

Tehtävä 2

Brexitin taloudellisia vaikutuksia käsitellään ennakkolukemisena olleessa Taloudellisessa katsauksessa (s. 33 – 38). Osa vaikutuksista on jo näkyvillä esimerkiksi valuuttakursseissa, ostopäällikköindekseissä ja muissa luottamusta ja epävarmuutta mittaavissa indikaattoreissa (kuviot 1-4). Punta heikkeni heti äänestyksen jälkeen noin 10 %, ja muutos vaikuttaa pysyvältä. Tämä laskee brittien elintasoa jo nyt. Myös pitkät korot laskivat, mikä viittaa odotuksiin matalammasta tulevasta aktiviteetista. Pitkän aikavälin vaikutuksia syntyy ainakin EU-jäsenmaksun, tullien ja muiden kaupan esteiden, sääntelyn, kansainvälisten pääomaliikkeiden ja siirtolaisuuden muutosten kautta, sekä sopeutumiskustannusten ja luottamuksen heikentymisen kautta.

Useimmat analyysit päätyvät siihen, että Brexitin taloudellinen vaikutus on negatiivinen. Arviot pitkän aikavälin vaikutuksesta BKT:n tasoon vaihtelevat 1,8 – 7,9 % BKT:sta. Vaikutuksen suuruuteen vaikuttaa keskeisesti miten Iso-Britannia tulee järjestämään kauppasuhteet. Arvioihin sisältyy suurta epävarmuutta koska vielä ei ole selvää miten tuotteiden, palveluiden, ihmisten ja pääoman liikkuvuus tulee rajoittumaan, ja koska dynaamisten vaikutusten suuruuden arvioiminen on hankalaa.

Taloudellinen katsaus tarkastelee myös niitä tapoja, joilla Brxitin vaikutuksia voidaan tutkia. Nämä tavat ovat ns. rakenteellinen malli ja supistetun muodonmalli. Kolmannessa mahdollisessa tarkastelutavassa estimoidaan erikseen kunkin yksittäisen EU-jäsenyyteen liittyvän tekijän vaikutuksia osittaisessa tasapainossa. Hyvä vastaus antaa tiivistetyn kuvauksen eri tutkimustavoista.

Edelleen Taloudellinen katsaus tarkastelee erikseen staattisia ja dynaamisia vaikutuksia, joista hyvässä vastauksessa annetaan joitakin esimerkkejä. Yhteenvetona esitetään, että Brexit tekee Iso-Britanniasta pitkällä aikavälillä köyhemmän kuin mitä se olisi EU:n jäsenenä. Arvioiden suuruuteen sisältyy merkittäviä epävarmuuksia, mutta suunta on selvä. Brexitin seuraus on lähinnä BKT:n tason pysyvä lasku. Yksittäisen maan kasvu riippuu ennen kaikkea maan omista ominaisuuksista ja poliittisista valinnoista.

Hyvässä vastauksessa käsitellään myös Brexitin vaikutusta Suomen talouteen. Taloudellisen katsauksen mukaan (s. 40) on vielä epäselvää, mitä Ison-Britannian kansanäänestyksen tulos EU:sta eroamisen puolesta merkitsee Suomen viennille. Suurin osa Suomen viennistä Isoon-Britanniaan on metsäteollisuuden tuotteita. Suomesta on viety Isoon-Britanniaan myös koneita ja laitteita, joiden vienti on riippuvaisempi luottamuksen heikentymisestä seuraavaan investointien lykkääntymiseen. Ison-Britannian kansanäänestystuloksen vaikutusten on vientiennusteessa oletettu jäävän hyvin vähäisiksi, joten riski heikommasta vientikehityksestä on merkittävä, sillä luottamuksen heikkenemisen vaikutukset saattavat myös levitä muuhun Eurooppaan.

Tehtävä 3

Kansainvälisiä talousnäkymiä käsitellään Taloudellisessa katsauksessa (s. 27 – 38). Katsauksessa todetaan, että Globaalin talouden suurin ongelma on vaikka taloudet elpyvät, elpyminen on heikkoa. Maailman ostovoimakorjatun BKT:n kasvu jää 3,1 prosenttiin v. 2016 ja kiihtyy vain vähän vuosina 2017 ja 2018. Katsauksessa käsitellään erikseen OECD-maita, Euroaluetta, Isoa-Britanniaa, Yhdysvaltoja, Venäjää ja Kiinaa. Hyvä vastaus antaa perustiedot kaikista alueista.

Taloudellinen katsaus tarkastelee edelleen maailmankauppa, jonka arvellaan olevan heikossa kasvussa. Inflaatiota käsiteltäessä todetaan, että inflaatio on kaikkialla alhainen ja inflaatio-odotukset ovat erittäin alhaiset ja ne ovat edelleen laskeneet. Keskuspankkien epätavallisenkaan rahapolitiikan avulla ei inflaatiotavoitteita tulla saavuttamaan. Varsinaisen deflaatiokierteen uhkaa ei kuitenkaan ole näköpiirissä. Korot pysyvät edelleen matalina.

Arvioitaessa talouden riskejä mainitaan Kiinan jatkuva velkaantuminen ja Ison-Britannian kansanäänestyksen tulos. Euroalueen kyky vastustaa negatiivisia shokkeja pysyy heikkona. Venäjän taloustilanteen arvellaan pysyvän heikkona. Erittäin alhaiset korot teollisuusmaissa sekä lisääntynyt tuottojen etsintä ovat ohjanneet sijoitusvirtoja mm. asunto- ja

osakemarkkinoille, mikä on voinut johtaa yliarvostuksiin hinnoittelussa. Suurta hintakuplaa ei kuitenkaan ole näkyvissä.

Hyvä vastaus esittää yhtenäisen ja ymmärrettävän kokonaiskuvan ja mainitsee joitakin Taloudellisessa katsauksessa esitettyjä numeerisia tuloksia.

Tehtävä 4 a)

Liitteessä I työllisyyden merkityksestä taloudelle käsitellään luvussa 3. Tiivistäen

• Suomen työllisyysaste on matala ja työttömyysaste korkea verrattuna muihin Pohjoismaihin. Ongelmana on sekä työn kysynnän että työn tarjonnan riittämättömyys.
• Korkea työttömyys on rasite julkiselle taloudelle. Vuonna 2015 työttömyydestä aiheutuneet suorat menot (työttömyyskorvaukset, työttömille kotitalouksille maksetut asumistuet sekä osa toimeentulotukimenoista) olivat noin 6 mrd. euroa.
• Pitkäaikaistyöttömiä on enemmän kuin kertaakaan 1990-luvun laman jälkeen. Erityisesti 25–54-vuotiaiden ikäryhmässä tarvitaan lisätoimia työttömyysjaksojen katkaisemiseksi.
• 55–64-vuotiaiden miesten työllisyysaste on noin 60 %, kun Ruotsissa se on 77 %. Tämän ikäryhmän varhaista työelämästä poistumista ei tulisi kannustaa, vaan pikemminkin varhaisen työelämästä poistumisen reittejä tulisi tukkia.
• 25–34-vuotiaiden naisten työllisyysaste on 10 prosenttiyksikköä matalampi kuin Ruotsissa. On olemassa näyttöä siitä, että kotihoidon tuki kannustaa osaltaan naisia pysymään työmarkkinoiden ulkopuolella.
• Erityisesti pääkaupunkiseudulla korkeat asumiskustannukset ja korkeat asumisen tuet vähentävät yhdessä työllistymisen kannustimia. Toimenpiteitä tarvittaisiin asumiskustannusten nousun hillitsemiseksi ja asumisen tukien aiheuttamien kannustinongelmien purkamiseksi.

Hyvässä vastauksessa esitetään laaja aihe selkeänä tiivistelmänä ja esitetään kustakin alueesta joitakin keskeisiä tunnuslukuja.

Tehtävä 4 b)

Työvoiman määrä = työvoimaosuus*työikäinen väestö = 0,6*4 500 000 = 2 700 000

Työllisten määrä = työvoiman määrä – työttömät = 2 700 000 – 300 000 = 2 400 000

Työttömyysaste = (työttömät/työvoiman määrä)* 100 = (300 000/2 700 000)*100 = 11,1%

Tehtävä 5 a)

Liitteessä I työllisyyden merkityksestä taloudelle käsitellään luvussa 2. Julkisessa taloudessa on edelleen mittava kestävyysvaje eli pitkällä aikavälillä julkisen talouden tulot eivät riitä menojen katteeksi. Pysyvä tulojen ja menojen välinen epätasapaino uhkaa kasvattaa velkaantumisen hallitsemattomaksi. Tuleva väestörakenteen muutos lisää eläke-, terveydenhuolto- ja

hoivamenoja, joiden rahoittamiseksi nykyinen jo varsin korkea veroaste ei riitä. Lisäksi väestörakenteen muutos vähentää työikäistä väestöä, joka veroilla rahoittaa hyvinvointipalvelut ja etuudet. Suomessa väestön ikärakenteen muutos näkyy nopeammin kuin muissa EU-maissa. Tiivistäen;

• Pitkällä aikavälillä julkisen talouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino on runsaat 3 % suhteessa BKT:hen eli n. 7 mrd. euroa.
• Epätasapaino johtuu julkisen talouden heikosta lähtötilanteesta ja väestön ikääntymisen aiheuttamista tulevaisuuden menopaineista.
• Odotuksia nopeampi talouskasvu ei ratkaise kestävyysvajetta, vaan tarvitaan toimia työllisyysasteen nostamiseksi ja julkisen palvelutuotannon tehostamiseksi.

Kestävä menojen kasvu pitkällä aikavälillä tiivistäen:
• Pitkällä aikavälillä julkiset menot eivät saisi kasvaa nopeammin kuin BKT, sillä keskimäärin julkisen talouden tulot kasvat BKT:n tahdissa.
• Väestön ikääntymisen vuoksi menojen kasvupaineet ovat 2020-luvulla talouden kasvupotentiaalia
suuremmat, joten menojen kasvun hillitsemiseksi tarvitaan toimia kuten
sote-uudistus ja työllisyysasteen nosto.

Hallituksen 10 mrd. euron tavoitteen toimeenpanon tilanne osatekijöittäin tiiviisti
• Kevääseen 2015 verrattuna talouden iso kuva on pysynyt siinä määrin ennallaan, että hallitusohjelman 10 mrd. euron toimenpidekokonaisuuden mittaluokasta tai toimeenpanosta ei ole syytä tinkiä.
• Välittömät sopeutustoimet vahvistavat julkista taloutta suunnitellusti 4 mrd. eurolla.
• Työllisyys- ja kasvutoimien vaikutus julkiseen talouteen vuoteen 2021 mennessä on jäämässä selvästi tavoitellusta 2 mrd. eurosta, joten lisätoimet työllisyysasteen nostamiseksi ovat tarpeen.
• Sote-uudistuksella tavoitellun 3 mrd. euron säästötavoitteen saavuttamiseen liittyy monia riskejä, jotka tulisi huomioida jatkovalmistelussa.
• Julkisen talouden tehtävien ja velvoitteiden karsimisella tavoitellun 1 mrd. euron säästön saavuttamiseksi tarvitaan vielä huomattava määrä uusia päätöksiä, jotka tuottavat varmuudella säästöjä.

Hyvässä vastauksessa esitetään laaja aihe selkeänä tiivistelmänä ja esitetään kustakin alueesta joitakin keskeisiä tunnuslukuja.

Tehtävä 5 b)

Kohdan 5a aineiston lisäksi liitteessä II on kehikko 3 TYÖELÄKEJÄRJESTELMÄN TILA ON VAKAA MUTTEI RISKITÖN, joka käsittelee kansalaisaloitteen kannalta keskeisiä kysymyksiä. Kehikon pääkohdat ovat.

• Mikäli pidemmän aikavälin talousennusteet heikkenevät olennaisesti nykyisestä, eläkemaksujenkorotuspaineet 2020–2030-luvuilla alkavat käydä kestämättömän suuriksi.
• Vuoden 2017 eläkeuudistuksen vaikutuksia on syytä seurata tarkasti mahdollisten ennakoimattomien käyttäytymisvaikutusten varalta.

• Erilaisia varhaisen työelämästä poistumisen reittejä olisi syytä tarkastella jatkossa kriittisesti.
• Yksi keino hillitä työeläkemenojen kasvua voisi olla myös työeläkkeiden indeksikorotusten rajaaminen. Suomen työeläkejärjestelmä on suunniteltu siten, että se lähtökohtaisesti turvaa omankestävyytensä eläkemaksun tasoa säätämällä. Maksussa olevat eläke-etuudet eivät nimittäin jousta, vaikka taloudessa menisi heikosti. Työeläkkeisiin tehtävät indeksikorotukset (jotka on sidottu 80 prosenttisesti kuluttajahintoihin ja 20 prosenttisesti ansiotasoon) turvaavat ja pääsääntöisesti jopa hieman parantavat eläkeläisten ostovoimaa taloustilanteesta riippumatta. Eläkemenoja on kasvattanut paitsi eläkeläisten määrän kasvu myös se, että uusien eläkeläisteneläkkeet ovat selvästi aiempaa parempia.

Kansalaisaloitteessa vaaditaan työeläkeindeksin palauttamista palkkatasoindeksiksi, joka lisäisi eläkemenoja tulevaisuudessa. Indeksin korottamista perustellaan oikeudenmukaisuudella, sekä sillä, että se lisäisi eläkeläisten kuluttamista, joka puolestaan elvyttäisi taloutta ja kerryttäisi verotuloja, jolloin indeksikorotus maksaisi itse itsensä. Valtiovarainministeriö ehdottaa päinvastoin, että eläkeindeksin rajaaminen entisestään saattaisi olla eräs keino työeläkejärjestelmän kestävyyden takaamiseksi. Liitteen I tekstissä ilmenee, että tätä keinoa ei olla välittömästi ottamassa käyttöön.

Hyvässä vastauksessa vertaillaan kansalaisaloitteen ja valtiovarainministeriön käsityksiä. Vertailun perusteella näyttää melko selvältä, että kansalaisaloitteen vaatimus ”Työeläkeindeksin palauttaminen palkkatasoindeksiksi” ei ole sopusoinnussa valtiovarainministeriön kestävyystavoitteen kanssa.

Tehtävä 6 a)

Tunnuslukujen vertailu osoittaa, että Suomessa BKT:n kasvu on ollut alhaisin ja veroaste kaikkein korkein. Suomi on ainoa maa, jossa hinnat ovat laskeneet. Muiden tunnuslukujen kohdalla Suomea voidaan luonnehtia ”toiseksi huonoimmaksi”; esimerkiksi työttömyys on toiseksi korkein jne. Hyvässä vastauksessa nähdään, että Suomen yleistilanne muihin maihin verrattuna on siis heikko.

Tehtävä 6 b)

Maat ovat B = Ruotsi, C = Saksa, D = Italia. Hyvässä vastauksessa perustellaan maiden valintaa joillakin tunnusluvuilla. Voidaan tarkastella myös maaryhmiä, joista maat B, C ja D voivat löytyä (esimerkiksi D on jokin Etelä-Euroopan kriisimaa).

Tehtävä 6 c)

Esitetään hyvä ja perusteltu kehityssuunnitelma Suomen päättäjille. Perustelu nojaa tunnuslukuihin ja niissä ilmenneisiin ongelmiin. Esitetyt toimenpiteet ovat realistisia; niitä voidaan myös perustella liitteen I ja ennakkolukemiston näkemyksillä. Myös omia perusteluita on hyvä esittää. Kehityssuunnitelmaan liittyviä poliittisia ongelmia saatetaan käsitellä. Parhaimmillaan kehityssuunnitelma muodostaa toteuttamiskelpoisen ja selkeän kokonaisuuden.